

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਡੀ. ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਅੱਗੇ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ- ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

ਦੀਵਾਨੀ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 652 ਆਫ 1961

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ (1925 ਦਾ VIII) -ਸੈਕਸ਼ਨ 142 -ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਤਬਾਦਲਾ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ - ਕੀ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 6 ਮਾਰਚ, 1961 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾਲ, ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਨ ਐਲ ਸਲੂਜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.- ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਿਵਲ ਲਾਮੂਨ ਨੋਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 659/1961 ਅਤੇ 653/1961 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਬਤੌਰ ਕਲਰਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾਜ਼ ਐਕਟ 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਿਠਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।

ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 142 ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ-

[ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 142 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ]

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ; ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ

ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਤਾਂ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਖੀ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 142 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਸਕੋਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਰਜੀਵ ਮਿਤਲ (ਅਨੁਵਾਦਕ)